

POST CARD

Y DITECTIF CARDIAU POST

Duncan Brown

**Ydych chi wedi anfon cerdyn post ar eich gwyliau erioed?
Ydych chi wedi derbyn cerdyn post gan rywun arall ar wyliau?**

Mae cardiau post yn dweud llawer wrthym am bobl ac am y lleoedd y maen nhw'n ymweld â hwy ac mae hen gardiau post yn dweud llawer am fyd a chyfnod sydd efallai wedi hen fynd yn angof.

Dyma hen gerdyn post a brynais mewn ffair yn ddiweddar wedi ei anfon o le yr wyf yn ei adnabod yn dda iawn, sef dyffryn Abergwyngregyn rhwng Bangor a Llanfairfechan. Bu dyffryn Aber a'i raeadr fawr yn boblogaidd gydag ymwelwyr ers o leiaf ganrif a hanner a daeth y cerdyn i mi fel un sbesial o'r gorffennol. Dyma'r cerdyn (y ddwy ochr) a map i ddangos dyffryn Aber.

Sior V sydd ar y stamp, brenin a deyrnasodd rhwng 1910 a 1936.

Mae'r marc post yn awgrymu i'r cerdyn gael ei bostio (ac felly mae'n debyg, ei ysgrifennu) ym mis Ebrill (**APRIL**) yn y flwyddyn 1912.

Beth mae'r cerdyn hwn yn ei ddweud wrthym am UN ymwelydd dros y cyfnod?

Lunch time

*We are sitting up by
the falls - it looks lovely.
We expect to meet Arthur
on the way back - I shall
be very busy all the way
back as I have seen
several blossom trees and the
girls think I shall have to climb
them - I am missing you dear.
love Jess*

Person o'r enw Jess a ysgrifennodd y cerdyn amser cinio ar ddiwrnod braf wrth Rhaeadr Fawr Aber [pwynt A ar y map.]

Mae'n siwr mai Aber Falls oedd ei enw iddi hi, fel ar y cerdyn.

Faint o Gymry sydd yn dal i ddefnyddio'r Saesneg yn hytach na'r Gymraeg am leoedd fel hyn?

PAM?

Mae hi'n dweud ei bod hi am gyfarfod Arthur ar ei ffordd i lawr.

Tybed sut oedd hi ac Arthur wedi cyrraedd Abergwyngregyn a'r Rhaeadr Fawr?

Ar y rheilffordd dybiwn i y daethant i Aber [pwynt B ar y map,] a gyda cheffyl a thrap beth o'r ffordd i fyny oddi yno.

Dyma gerdyn arall o'r un cyfnod yn dangos ceffylau a cherbydau ger y Bontnewydd, Aber, hanner ffordd rhwng y stesion a'r rhaeadr [pwynt C ar y map.]

Os ydych chi am weld sut mae'r llecyn arbennig hwn wedi newid, ac os ydych chi'n byw neu'n aros yn yr ardal, ewch am dro i edrych arno heddiw. Gwnewch restr o'r newidiadau mân a mawr.

Yn ôl ei stori ar y cerdyn roedd Jess wedi gweld blodau ar y coed ar ei ffordd i fyny ac roedd hi'n bwriadu eu casglu nhw ar ei ffordd i lawr. Roedd ei chymdeithion yn meddwl y byddai'n rhaid iddi ddringo'r coed i gael beth roedd hi eisiau.

Pa goed fyddai angen eu dringo er mwyn casglu blodau a (dyma'r cwestiwn mawr!) blodau pa goed fyddai i'w gweld yn nyffryn Aber ym mis Ebrill?

Dyma'r coed posibl a thua pryd y byddent yn debygol o fod wedi blodeuo ym 1912 (ar gyfartaledd ystadegol:)

Llwyn drain duon	10 Ebrill
Pren afalau surion bach	3 Mai
Ceiriosen	10 Ebrill
Llwyn drain gwynion	10 Mai
Ysgaw	27 Mai

Am fwy o wybodaeth ystadegol am hinsawdd y cyfnod, ynghyd â chymariaethau â heddiw, gweler yr Atodiad Data.

Gwaith trafod

- * Beth am Jess ei hun?
- * Pwy oedd ei chymdeithion, y merched?
- * Pwy oedd Arthur?
- * Beth tybed oedd hi'n mynd i'w wneud â'r blodau?
- * A oedd Jess ar ei gwyliau?
- * Os na, pam aeth hi yno?
- * Pam ysgrifennu cerdyn i rywun yn Llandudno, sydd mor agos i Aber?

Gwaith ymchwil

- * Beth oedd yn digwydd yng Nghymru, Prydain Fawr a'r byd yn 1912?
- * Am beth fyddai pobl yn poeni?
- * Pwy oedd y Prif Weinidog ar y pryd?
- * Sut ddillad fyddai Jess yn eu gwisgo?
- * Credai pobl weithiau fod dod â rhai mathau o flodau i'r ty yn dod ag anlwc.

Holwch am yr hen ofergoelion hyn.

Gallwch holi'r wefan ganlynol neu rai perthnasol eraill:
www.bbc.co.uk/history/bytime/wales/20th-century-wales.shtml

neu unrhyw lyfr neu wyddoniadur addas.

**Atebion os gwelwch yn dda ar gerdyn post diddorol o'ch hardal chi at:
Duncan Brown, Gwelfor, Ffordd Ceunant, Waunfawr, Caernarfon, Gwynedd.
neu drwy ebost.**

COFIWCH BOD EIN HANES I'W GANFOD YN Y PETHAU BACH YN OGYSTAL Â'R PETHAU MAWR - POB HWYL AR Y GWAITH DITECTIF.

ATODIAD DATA

Casglodd y Dr. Tim Sparks a thîm astudio Newid Hinsawdd y Ganolfan Ecoleg a Hydroleg yn Swydd Huntingdon fanylion am gyfnodau blodeuo coed dros nifer o flynyddoedd.

Y mae'r tabl isod yn dangos data cyfartaledd dyddiadau blodeuo'r 17 mlynedd o bobtu 1912 ynghyd â data ein cyfnod ni fel cymhariaeth (cofnodion Swydd Gaerwrangon.)

	Drain duon	Ceirios	Afalau surion bach	Drain gwynion	Ysgaw
Blodeuo yng nghyfnod 1912	10 Ebrill	10 Ebrill	3 Mai	10 Mai	27 Mai
Blodeuo 1999-2001	18 Mawrth	Dim data	Dim data	1 Mai	11 Mai

Yn ôl ei gofnodion, ymddengys fod Gwanwyn 1912 yn Lloegr yn gynhesach nag arfer a gellid disgwyl y byddai blodau wedi agor 7 – 8 niwrnod ynghynt na'r arfer ar y pryd. Ar y llaw arall, byddent fymryn yn hwyrach yn Abergwyngregyn nag yn Swydd Gaerwrangon.

Cewch wybodaeth bellach ar wefan y Ganolfan dan yr enw [Centre for Ecology and Hydrology](#).